

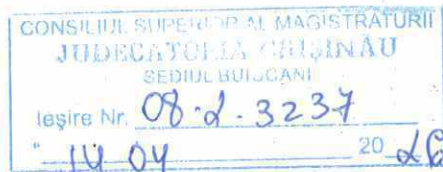

**JUDECĂTORIA
CHIȘINĂU**
(sediul Buiucani)

Republica Moldova, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 200
Email: jbu@justice.md; Tel.: /+373 22/ 204 904
www.instante.justice.md

Dosar nr. 1-739/2026

Curtea Constituțională al RM
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușeanu, 28

Prin prezenta, Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), Vă expediază sesizarea înaintată de către avocatul Bordeniuc Iurii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a textului „*Persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa*” din art. 293 alin. (4) Cod procedură penală încalcă prevederile constituționale ale art. 20 (accesul la justiție - componenta privind procesul echitabil), art. 23 (dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle) și art. 26 (dreptul la apărare), coroborate cu art. 1 alin. (3) (principiul statului de drept) și art. 54 din Constituție, în cauza penală de învinuire a lui *Mitev Dian Dragomirov în săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 166 alin. (2) lit. b) și c), art. 171 alin. (3) lit. a) și b), art. 172 alin. (3) lit. a) și b), art. 206 alin. (3) lit. b¹), e¹) și f), art. 217 alin. (4) și art. 187 alin. (2) lit. b), e) din Codul penal.*

Anexă: Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 11 file.

Rechizitoriu pe 199 file.

Încheierea din 09.04.2026

Rugăm respectuos examinarea sesizării în mod de urgență deoarece inculpatul se află în arest preventiv o perioadă de 9 luni de zile.

Sergiu STRATAN
Vicepreședinte interimar
al Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) _____

Executor: Judecător, Radu Grecu

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate**1. BORDENIUC****2. IURII****3. AVOCAT, nr. licență 1145 din 04.02.2005, reprezentantul lui MITEV Dian, în cauza penală nr. 1-26035803-12-1-20032026, pendinte Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani**

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

Urmărirea penală în cauza nr.2025050115, a fost pornită la data de 23.07.2025, de către organul de urmărire penală al Inspectoratului de poliție Bender, în baza art.166 alin.(2) lit.b) și c) din Codul penal. La prezenta cauză penală, au fost conexate într-o procedură unică cauzele penale cu nr.2025050116, nr.2025050140, nr.2025590363, nr.2025670132, nr.2025670133, nr.2025670134, nr.2026670023, nr.2026670024, nr.2026670026 și nr. 2026670032.

La data de **16.03.2026** în dosarul penal menționat a intervenit un nou apărător BORDENIUC Iurii, la data menționată, acuzatorul de stat a comunicat avocatului că urmărirea penală a fost finisată.

În data de **17.03.2026** în interesele învinuitului Dian Mitev, a fost depusă o cerere prin care s-a solicitat prelungirea modului și termenului pentru a face cunoștință cu materialele cauzei penale.

În motivarea cererii, avocatul Iuri Bordeniuc a reținut că a intervenit în dosar la data de **16.03.2026**, iar cauza penală menționată conține XVIII volume, iar fiecare volum ar avea un minim de 350 file, iar **termenul de 3 zile acordat de către acuzator** pentru a lua cunoștință este unui insuficient, abuziv și prea mic.

Totodată, partea apărării a susținut că conform modificărilor codului de procedură penală, încălcarea dispozițiilor legale, se invocă cel târziu, la terminarea urmăririi penale, când partea ia cunoștință de materialele dosarului, astfel raționamente se solicită un termen pentru a face cunoștință cu materialele cauzei, din care temei **termenul de 3 zile este unul prea mic.**

La 17.03.2026 a fost formulată cerere de prelungire a termenului până la 27.03.2026, fiind un termen rezonabil cu respectarea dreptului efectiv la apărare.

Prin ordonanța din 18.03.2026 procurorul Natalia Ciobanu a respins cererea, calificând poziția apărării drept „încercare de tergiversare nejustificată” și invocând inclusiv „rea-credință” în exercitarea drepturilor procesuale, conducându-se de normele prevăzute de art. 293 alin.4 Cod de procedură penală.

Ordonanța menționată fiind contestată în ordinea art. 299/1 Cod de procedură penală la data de 19.03.2026, iar la data de 20.03.2026 fiind respinsă contestația de către procurorul ierarhic superior procurorul adjunct-interimar al Procurorului-șef al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Robu Dumitru.

Directiva 2012/13/UE, art. 7, impune ca accesul la materialele cauzei să fie acordat în timp util, pentru exercitarea efectivă a drepturilor apărării. În același sens, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului subliniază că accesul real la dosar, posibilitatea efectivă de a-l studia și facilitățile adecvate pentru pregătirea apărării fac parte din garanțiile art. 6 CEDO; restricțiile excesive sau pur formale afectează egalitatea armelor și caracterul echitabil al procedurii. **De asemenea, Recomandarea Rec(2000)19 cere procurorului să acționeze corect, imparțial și obiectiv și să respecte egalitatea armelor. (a se vedea pct. 24 și 25).**

Având în vedere că art. 293 alin. (4) Cod procedură penală prevede expres că “Termenul pentru a se lua cunoștință de materialele urmăririi penale nu poate fi limitat, însă

în cazul în care persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa, procurorul fixează modul și termenul acestei acțiuni, reieșind din volumul dosarului.

Iar norma citată fiind una vagă și nedefinită, cum urmează “ persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa”, apărătorul în interesele inculpatului, a ridicat în fața judecătorului excepția de neconstituționalitate a acestei sintagme.

Excepția de neconstituționalitate are legătură directă și nemijlocită cu soluționarea cauzei penale pendinte, deoarece dispoziția contestată – art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM – urmează să fie aplicată de instanța de judecată la verificarea legalității fazei de terminare a urmăririi penale, a caracterului efectiv al accesului apărării la materialele cauzei și a consecințelor procesuale ale limitării termenului de studiere. Norma contestată este determinantă pentru soluționarea excepțiilor și cererilor apărării formulate în ședința preliminară, inclusiv sub aspectul legalității rechizitoriului și al respectării dreptului la apărare.

Totodată, problema de constituționalitate ridicată nu a fost tranșată anterior de Curtea Constituțională exact din perspectiva criticii actuale, iar instanța de judecată nu poate refuza sesizarea Curții decât în cazul neîntinerii condițiilor de admisibilitate, una dintre acestea fiind tocmai aplicabilitatea normei contestate în cauza pendinte.

În speță, se pune problema dacă partea a avut posibilitatea reală să își exercite dreptul la apărare conform standardelor și criteriilor necesare. Norma contestată nu are un caracter abstract ori ipotetic în prezenta cauză, ci unul actual și decisiv. Ea a fost deja valorificată de acuzare pentru a restrânge efectiv dreptul apărării la studierea dosarului și urmează să fie luată în considerare de instanță la examinarea legalității fazei finale a urmăririi penale. Prin urmare, condiția incidenței directe a normei contestate este întrunită pe deplin. Această chestiune afectează în mod esențial drepturile procedurale ale părților, inclusiv dreptul la apărare al inculpatului, motiv pentru care a fost formulată prezenta excepție de neconstituționalitate.

C. Obiectul sesizării

Obiectul prezentei sesizări îl constituie controlul de constituționalitate al sintagmei „persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa” din cuprinsul art. 293 alin. (4) al Codului de procedură penală al Republicii Moldova. Se contestă constituționalitatea acestei soluții legislative în măsura în care permite procurorului, adică părții acuzării, să constate unilateral existența unui pretins „abuz” și să limiteze, în consecință, timpul și modul de luare de cunoștință de materialele urmăririi penale, fără ca legea să definească noțiunea de „abuz”, fără criterii legale clare, previzibile și verificabile și fără garanții suficiente împotriva arbitrariului. Norma este aplicabilă direct în cauza penală pendinte și este determinantă pentru examinarea legalității fazei de terminare a urmăririi penale și a respectării dreptului la apărare. Condiția incidenței directe a normei contestate și a aplicabilității sale în cauza pendinte corespunde criteriilor de admisibilitate descrise de Curtea Constituțională în ghidul oficial privind excepția de neconstituționalitate.

Mai mult ca atât este de menționat că legislația juridică penală, nu reglementează noțiunea de „abuz” fiind un instrument nedefinit în materie și lasat la latitudinea justițiabililor.

Potrivit **art. 135 alin. (1) lit. a)** din Constituție, controlul constituționalității legilor (în speță, a Codului de procedură penală) ține de competența Curții Constituționale. De asemenea, prevederea contestată nu a constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate (nu a fost examinată de Curtea Constituțională în vreun alt dosar), condiție confirmată de jurisprudența Curții. Prin urmare, sesizarea este admisibilă sub aspectul obiectului și al lipsei unei autorități de lucru judecat.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

În primul rând, invoc **incidența art. 20 din Constituție**, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, își găsește corespondența în dispozițiile **articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, care garantează dreptul la un proces echitabil (a se vedea DCC nr. 56 din 2 iunie 2020, § 26). Astfel, **articolul 20 din Constituție** are același câmp de aplicare ca dreptul la un proces echitabil garantat de Convenție (**a se vedea HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 28**). Condiția din **articolul 6 § 1 din Convenție**, potrivit căreia cauzele trebuie examinate în mod echitabil, trebuie înțeleasă în sensul în care trebuie asigurată respectarea principiilor fundamentale ale oricărui proces, i.e. principiul contradictorialității și principiul dreptului la apărare (a se vedea **DCC nr. 63 din 11 iunie 2020, § 21**).

Așa cum prevede prima teză a **articolului 54 alin. (2) din Constituție**, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege. Principiul legalității presupune îndeplinirea standardului calității prevederilor legale aplicabile. Astfel **articolul 54 alin. (2) din Constituție** instituie standardul „prevăzute de lege” (**a se vedea HCC nr. 16 din 9 iunie 2020, §§ 48, 59**).

Potrivit **articolului 54 alin. (2) din Constituție**, ingerințele într-un drept fundamental trebuie să urmărească realizarea unuia sau mai multor din următoarele scopuri legitime: protecția securității naționale, asigurarea bunăstării economice a țării, asigurarea ordinii publice, în vederea prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protecția drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale și garantarea autorității și imparțialității justiției.

Drepturile fundamentale invocate la secțiunea precedentă nu sunt absolute. Ele pot fi limitate, însă limitările trebuie să fie prevăzute de lege, să fie justificate și proporționale, așa cum cere **art. 54 din Constituție**.

În Ghidul practic privind condițiile de admisibilitate a sesizărilor privind excepția de neconstituționalitate la Curtea Constituțională se menționează următoarele: Curtea mai verifică dacă problema semnalată prin excepția de neconstituționalitate intră în câmpul de aplicare al unui drept garantat de Constituție. Cu alte cuvinte, Curtea verifică dacă este incident un drept fundamental sau dacă are loc o ingerință într-un drept fundamental prin existența actului contestat. Simpla ingerință într-un drept fundamental nu echivalează cu încălcarea dreptului fundamental. Numai ingerințele nejustificate din punct de vedere constituțional în drepturile fundamentale constituie încălcări.

Verificarea incidenței unui drept fundamental se face la etapa admisibilității sesizării.

Dacă ingerința este constatată, se trece la examinarea fondului cauzei, aici putându-se aplica testul legalității și testul proporționalității (adică se verifică dacă ingerința este prevăzută de lege, dacă ingerința urmărește un scop legitim, dacă ingerința are o legătură rațională cu scopul legitim, dacă există alte măsuri mai puțin intruzive pentru realizarea aceluiași scop legitim și dacă ingerința

este proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății).

Incidența unui drept se verifică prin prisma argumentelor autorului sesizării. Așa fiind, în cele ce urmează voi demonstra incidența mai multor drepturi garantate de Constituție.

Dispoziția legală contestată – “Persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa” – prin efectele sale, atinge în mod direct drepturi și libertăți fundamentale garantate de Constituție, în special dreptul la un proces echitabil (accesul liber la justiție) și dreptul la apărare. **Conform art. 20 din Constituție**, Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Iar art. 26 din Constituție garantează dreptul la apărare al fiecărui cetățean, inclusiv prin asistența unui apărător pe tot parcursul procesului.

Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că **principiile contradictorialității (caracterul adversarial al procesului) și dreptului la apărare constituie elemente esențiale ale dreptului la un proces echitabil, protejat de art. 20 din Constituție și de art. 6 §1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului**. Or, norma procesuală contestată tocmai aceste principii fundamentale le pune în discuție, deoarece permite judecarea recursului fără prezența părților, ceea ce poate priva partea absentă (în special inculpatul sau/și apărătorul) de posibilitatea efectivă de a fi auzită și de a-și exercita apărarea în mod nemijlocit în fața ultimei instanțe de judecată.

În speță, **dreptul de acces liber la justiție** al inculpatului (**art. 20 din Constituție**) este incident, deoarece examinarea recursului în absența acestuia îl poate lipsi de un aspect fundamental al accesului la justiție – acela de a participa și a fi auzit în propria cauză. De asemenea, este în mod vădit incident **dreptul la apărare (art. 26 din Constituție)**, în dimensiunea sa de drept al inculpatului de a-și prezenta argumentele în fața instanței și de a contracara susținerile acuzării. Dacă recursul se examinează fără participarea inculpatului sau a reprezentantului său, exercitarea acestor drepturi este serios compromisă.

Nu în ultimul rând, dispoziția contestată afectează și **dreptul la un proces echitabil** în ansamblu, **sub aspectul egalității armelor**. Prin absența uneia dintre părți la examinarea recursului, se poate crea un dezechilibru între acuzare și apărare. O parte prezentă își poate susține argumentele oral, în timp ce partea opusă, lipsind de la ședință, nu poate răspunde sau prezenta contra-argumente. Acest dezechilibru aduce atingere garanțiilor procesuale fundamentale și, astfel, incidența **art. 20 din Constituție** (dreptul la un proces echitabil) este pe deplin justificată în analizarea excepției de neconstituționalitate.

Iar în art. 23 din Constituție – dreptul fiecărei persoane de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Textul contestat este lipsit de previzibilitate, deoarece noțiunea de „abuz” nu este definită de lege și nu este însoțită de criterii obiective, clare și verificabile. În aceste condiții, persoana nu poate prevedea în ce situație conduita sa procesuală poate fi calificată drept „abuz” și când procurorul poate limita timpul de studiere a dosarului.

În art. 54 din Constituție – restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți Norma contestată permite, în fapt, restrângerea exercițiului dreptului la apărare fără ca legea să stabilească suficient de clar condițiile, limitele și garanțiile acestei ingerințe. Orice restrângere a unui drept fundamental trebuie să fie prevăzută de o normă accesibilă, clară, previzibilă și proporțională. În redactarea actuală, **art. 293 alin. (4) teza a II-a conferă procurorului o marjă excesivă de apreciere, incompatibilă cu exigențele art. 54 din Constituție**.

Având în vedere cele expuse, se poate concluziona că sintagma legală contestată intră în **câmpul de aplicare al mai multor drepturi fundamentale** – în special art. 20, 23, 26 și art. 54 din Constituție – ceea ce constituie o condiție prealabilă pentru controlul de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională.

E. Argumentarea pretinsei încălcări a drepturilor fundamentale garantate de Constituție

Dispoziția “Persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa” din art. 293 alin. (4) Cod de procedură penală, reprezintă o **ingerință în dreptul la un proces echitabil și în dreptul la apărare** ale părților în procesul penal. În continuare vom analiza dacă această ingerință respectă condițiile constituționale de restrângere a exercițiului unor drepturi, stabilite de art. 54 din Constituție și dezvoltate în jurisprudența Curții Constituționale (principiul legalității, scopul legitim al ingerinței, necesitatea și proporționalitatea măsurii în raport cu scopul urmărit).

1. Legalitatea (previzibilitatea și claritatea normei) – Ingerința este prevăzută de o lege (Codul de procedură penală), îndeplinind astfel condiția “**prevăzută de lege**”. Norma contestată este prevăzută de o lege în sens formal, întrucât art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM face parte din Codul de procedură penală, act normativ adoptat de Parlament. Din această perspectivă, ingerința are o bază legală formală. Totuși, pentru a satisface exigența constituțională a formulei „prevăzută de lege”, nu este suficientă simpla existență a unui text normativ, ci este necesar ca legea să aibă calitatea cerută de art. 23 și art. 54 din Constituție, adică să fie accesibilă, clară, previzibilă și să conțină garanții suficiente împotriva arbitrariului. Curtea Constituțională a reținut în mod constant că previzibilitatea este îndeplinită atunci când persoana poate prevedea, într-o măsură rezonabilă, consecințele unei conduite, iar legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților, tocmai pentru a oferi protecție adecvată împotriva arbitrariului. În cauza de față, această cerință nu este îndeplinită. **Textul contestat permite procurorului să stabilească „modul și termenul” luării de cunoștință de materialele urmăririi penale atunci când apreciază că persoana „abuzează de situația sa”, însă legea nu definește noțiunea de „abuz”, nu stabilește criteriile obiective pentru constatarea lui, nu delimitează intensitatea sau durata restrângerii și nu instituie garanții suficiente împotriva folosirii arbitrare a acestei competențe.** O asemenea formulare lasă la discreția procurorului calificarea conduitei apărării și întinderea restrângerii dreptului la studierea dosarului. Or, Curtea Constituțională a statuat expres că o putere discreționară nedelimitată ori insuficient delimitată nu trece testul previzibilității și afectează securitatea juridică. Prin urmare, deși ingerința este prevăzută de o lege în sens formal, ea **nu este prevăzută de o lege care să îndeplinească cerințele constituționale de calitate a legii**, deoarece textul contestat nu este suficient de clar, nu este suficient de previzibil și nu oferă garanții adecvate împotriva arbitrariului. Din această perspectivă, art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM contravine art. 23 din Constituție, coroborat cu art. 26 și art. 54.

2. Scopul legitim al ingerinței – Prevederea legală analizată urmărește, aparent, un scop legitim, și anume **asigurarea bunei administrări a justiției și a celerității procedurilor**. Legiuitorul a dorit să prevină tergiversarea examinării cauzelor penale, însă la caz trebuie analizat și calitatea oferirii asistenței juridice. Curtea Constituțională a subliniat că simpla invocare a unui scop legitim nu exonerează legiuitorul de obligația de a reglementa măsura printr-o normă clară, previzibilă și însoțită de garanții suficiente împotriva arbitrariului. Așadar, chiar dacă prevenirea

tergiversării și asigurarea celerității procesului penal pot constitui scopuri legitime, modul în care art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM le transpune este deficient, pentru că lasă la aprecierea unilaterală a procurorului calificarea conduitei apărării **drept „abuz”** și, în consecință, permite restrângerea unui drept procesual fundamental fără criterii legale clare și fără garanții suficiente.

3. Necesitatea și caracterul adecvat al măsurii – Rămâne de analizat dacă textul contestat instituie o măsură **necesară într-o societate democratică** și proporțională cu scopul urmărit. Totuși, norma criticată are un **caracter absolut**, permițând procurorului să abuzeze de expunerea legislativă. **În *Colozza contra Italiei* (§27)¹**, Curtea Europeană a statuat că obiectul și scopul art. 6 din Convenție demonstrează că orice persoană acuzată are **dreptul de a participa la judecarea cauzei sale**.

Chiar presupunând că dispoziția contestată urmărește, în abstract, un scop legitim, aceasta trebuie să mai îndeplinească o condiție esențială: să fie **necesară într-o societate democratică**. Curtea Constituțională a reținut constant că, potrivit art. 54 alin. (2) din Constituție, orice restrângere a exercițiului unui drept trebuie să fie nu doar prevăzută de lege și orientată spre un scop legitim, ci și **necesară și proporțională**. Aceasta presupune existența unei nevoi sociale imperioase, caracterul adecvat al măsurii și alegerea unui mecanism care să afecteze cât mai puțin dreptul fundamental în discuție. Aplicat la prezenta cauză, lipsa necesității este evidentă. Într-un dosar de volum excepțional, cu 18 volume, cu expertize informatice, psihiatrice, medico-legale, acte medicale, acte provenite din Bender/Transnistria, cauze conexe și numeroase mijloace materiale de probă, restrângerea drastică a intervalului de studiere a materialelor nu poate fi calificată drept o măsură necesară într-o societate democratică. Dimpotrivă, într-o asemenea cauză, exigența constituțională impunea maximizarea garanțiilor dreptului la apărare, nu comprimarea lor. Măsura nu a fost una indispensabilă pentru protejarea bunei administrări a justiției, ci una care a afectat substanța dreptului la apărare și a echilibrului procesual.

Directiva 2012/13/UE, art. 7, impune ca accesul la materialele cauzei să fie acordat în timp util, pentru exercitarea efectivă a drepturilor apărării. În același sens, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului subliniază că accesul real la dosar, posibilitatea efectivă de a-l studia și facilitățile adecvate pentru pregătirea apărării fac parte din garanțiile art. 6 CEDO; restricțiile excesive sau pur formale afectează egalitatea armelor și caracterul echitabil al procedurii. De asemenea, Recomandarea Rec(2000)19 cere procurorului să acționeze corect, imparțial și obiectiv și să respecte egalitatea armelor. (a se vedea pct. 24 și 25).

În aceste condiții, norma contestată eșuează la testul necesității: ea nu demonstrează existența unei nevoi sociale imperioase care să justifice o putere atât de amplă acordată procurorului și nu conține mecanisme suficiente pentru a preveni utilizarea ingerinței într-o manieră excesivă sau abuzivă.

4. Proporționalitatea ingerinței și respectarea substanței dreptului – Analizând raportul dintre beneficiul social urmărit (examinarea rapidă a cauzelor penale) și prejudiciul adus drepturilor fundamentale (privarea părții de a fi auzită și de a se apăra), rezultă că măsura legislativă contestată nu păstrează un just echilibru.

Chiar și atunci când o ingerință este prevăzută de lege și urmărește, în abstract, un scop legitim, ea nu poate fi considerată constituțională decât dacă este **proporțională** cu scopul urmărit. Testul proporționalității impune verificarea caracterului adecvat al măsurii, a necesității ei reale și a faptului că autoritatea a recurs la mijlocul cel mai puțin intruziv pentru atingerea scopului legitim.

¹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57462>

Curtea Constituțională a reținut în mod constant că orice restrângere a exercițiului unui drept fundamental trebuie să mențină un just echilibru între interesul public urmărit și protecția efectivă a drepturilor individuale, iar ingerința nu poate afecta însăși substanța dreptului.

Norma contestată nu respectă această exigență. Ea permite procurorului, adică părții care exercită acuzarea, să stabilească unilateral modul și termenul luării de cunoștință de materialele urmăririi penale, pe baza unei noțiuni nedefinite de lege — „abuzul”. Or, într-o materie care privește direct exercitarea dreptului la apărare, o asemenea soluție legislativă este excesivă. Legea nu stabilește criteriile de intensitate a ingerinței, nu fixează limite minime ori maxime, nu diferențiază între dosare simple și dosare excepțional de voluminoase și nu impune garanții procedurale suficiente care să împiedice transformarea unei excepții în regulă. În aceste condiții, textul oferă procurorului o marjă disproporționat de largă în raport cu scopul declarat al prevenirii tergiversării.

Disproporționalitatea este și mai evidentă prin raportare la structura art. 293 CPP în ansamblu. Regula legală este că termenul de luare de cunoștință cu materialele urmăririi penale **nu poate fi limitat**, iar volumele trebuie prezentate concomitent, astfel încât persoana și apărătorul să poată reveni asupra lor. Această arhitectură normativă arată că legiuitorul a considerat studierea completă a materialelor drept o garanție esențială a apărării. În aceste condiții, excepția de la regulă trebuia reglementată strict, cu criterii clare și garanții puternice. Faptul că excepția este formulată vag și este lăsată la aprecierea procurorului rupe echilibrul intern al normei și face ca ingerința să devină excesivă în raport cu însuși scopul legii.

Rezultă, așadar, **că art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM** contravine art. 54 din Constituție, coroborat cu art. 20, art. 23 și art. 26, întrucât permite o restrângere disproporționată a dreptului la apărare, fără delimitări legale suficiente și fără garanții adecvate împotriva arbitrariului.

În concluzie consider că sintagma „Persoana care ia cunoștință de materiale *abuzează* de situația sa” din art. 293 alin. (4) Cod procedură penală *încalcă prevederile constituționale* ale art. 20 (accesul la justiție – componenta privind procesul echitabil), art. 23 (dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle) și art. 26 (dreptul la apărare), coroborate cu art. 1 alin. (3) (principiul statului de drept) și art. 54 din Constituție.

Astfel solicit, Curții Constituționale admiterea excepției și declararea neconstituționalității textului indicat, cu consecința modificării cadrului normativ în sensul garantării plenitudinii dreptului la apărare și a caracterului echitabil al procedurilor la faza de finisare a urmăririi penale.

F. Lista documentelor relevante

În susținerea prezentei sesizări și pentru interpretarea standardelor aplicabile, se invocă următoarele hotărâri și documente relevante:

- 1) Constituția Republicii Moldova – art. 20 (Dreptul de acces liber la justiție), art. 23 (Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle), art. 26 (Dreptul la apărare), art. 54 (restrângerea exercițiului unor drepturi).
- 2) Codul de procedură penală al Republicii Moldova – art. 293 alin. (4) (textul contestat).
Jurisprudența Curții Constituționale a RM:

- a) Decizia nr. 63 din 11.06.2020 (DCC 63/2020) – a subliniat că principiile contradictorialității și dreptului la apărare sunt inerente art. 20 din Constituție (dreptul la un proces echitabil).²
- b) Decizia de inadmisibilitate a CC (**Sesizarea nr. 135g/2017**) – a reținut că termenul pentru a se lua cunoștință de materialele urmăririi penale nu poate fi limitat³;
- c) Hotărârea privind excepția de neconstituționalitate (**sesizarea nr. 8g/2019**) – a reținut motivarea în sensul calității legii⁴;
- d) Decizia de inadmisibilitate a sesizării **nr. 20g/2020** – a reținut motivarea în sensul necesității și proporționalității legii⁵;
- e) Convenția Europeană a Drepturilor Omului – art. 6 (dreptul la un proces echitabil), inclusiv garanțiile privind dreptul acuzatului de a fi prezent și de a se apăra.
- f) Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului:
- 1) *Foucher c. Franței*, 18.03.1997- Curtea a spus clar că egalitatea armelor cere ca fiecare parte să aibă o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza fără a fi pusă într-un dezavantaj față de adversar §§ 34 și 38.⁶
 - 2) *Pélissier și Sassi c. Franței [MC]*, 25.03.1999 – Curtea a reținut că inculpatul trebuie informat **în detaliu** atât despre faptele imputate, cât și despre **încadrarea juridică**, iar dacă acuzarea sau instanța schimbă ori reformulează acuzația fără să lase timp real de apărare, se încalcă art. 6 § 3 lit. a) și b) §§ 51–54 și 62–63⁷
 - 3) *Mattoccia c. Italiei* – Curtea a declarat că inculpatul trebuie informat prompt și în detaliu nu doar despre fapte, ci și despre calificarea juridică, iar o acuzație vagă, mai ales asupra elementelor esențiale de timp și loc, creează dificultăți excepționale pentru apărare.⁸ §§ 59–60 și 71
 - 4) Comisia de la Veneția – Report on European Standards as regards the Independence of the Judicial System: Part II – The Prosecution Service (CDL-AD(2010)040).
 - 5) THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTION IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM Recommendation Rec(2000)19 Adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 6 October 2000

² <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=811&l=ro>

³ <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=419&l=ro>

⁴ https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/h_6_2019_8g_2019_rou.pdf

⁵ https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/d_22_20g_2020_rou.pdf

⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58017%22%5D%7D>

⁷ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58226>

⁸ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58764>

G. Declarația pe propria răspundere și semnătura autorului sesizării

Subsemnatul avocatul BORDENIUC Iurii, în calitate de autor al excepției de neconstituționalitate, declar pe propria onoare că toate informațiile și argumentele prezentate în prezenta sesizare sunt veridice și conforme cu convingerile mele juridice. Solicit Curții Constituționale examinarea excepției ridicate și admiterea acesteia, în vederea restabilirii drepturilor fundamentale încălcate prin norma criticată, fapt pentru care semnez mai jos.

30.03.2026

BORDENIUC Iurii

Dosarul nr. 1-739/2026

ÎNCHEIERE

09 aprilie 2026

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani)

Instanța compusă din:

Președintele ședinței, judecătorul - Radu Grecu

Grefier - Bogdana Mamedov

Cu participarea:

Procurorul - Tatiana Rusanovskaia

Avocaților - Bordeniuc Iurii, Rotaru Nadejda

În lipsa

Inculpatului - Mitev Dian

studiind în ședință preliminară cauza penală nr. 1-739/2026 privind învinuirea lui **Mitev Dian** în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 166 alin.(2) lit. b), c), art.171 alin.(3) lit. a), b), art.172 alin.(3) lit. a), b), art.206 alin.(3) lit. b/1), e/1), f), art.217 alin.(4) lit. b), art.217/6 alin.(2) lit.c) și art.208/1 din Cod Penal,

c o n s t a t ă :

La 20 martie 2026 în Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani) a parvenit cauza penală de învinuire a lui **Mitev Dian** în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 166 alin.(2) lit. b), c), art.171 alin.(3) lit. a), b), art.172 alin.(3) lit. a), b), art.206 alin.(3) lit. b/1), e/1), f), art.217 alin.(4) lit. b), art.217/6 alin.(2) lit. c) și art.208/1 din Cod Penal.

Cauza fiind repartizată în mod aleatoriu judecătorului Radu Grecu.

În ședința de judecată din 03 aprilie 2026, apărătorul BORDENIUC Iurii, acționând în interesele inculpatului Mitev Dian, a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a solicitat sesizarea Curții Constituționale în vederea controlului constituționalității sintagmei „persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa”, prevăzută la art. 293 alin. (4) din Codul de procedură penală.

În motivarea cererii a indicat că, dispoziția “ Persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa ” din art. 293 alin. (4) Cod de procedură penală, reprezintă o **ingerință în dreptul la un proces echitabil și în dreptul la apărare** ale părților în procesul penal. în continuare vom analiza dacă această ingerință respectă condițiile constituționale de restrângere a

exercițiului unor drepturi, stabilite de art. 54 din Constituție și dezvoltate în jurisprudența Curții Constituționale (principiul legalității, scopul legitim al ingerinței, necesitatea și proporționalitatea măsurii în raport cu scopul urmărit).

1. Legalitatea (previzibilitatea și claritatea normei) - Ingerința este prevăzută de o lege (Codul de procedură penală), îndeplinind astfel condiția **“prevăzută de lege”**. Norma contestată este prevăzută de o lege în sens formal, întrucât art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM face parte din Codul de procedură penală, act normativ adoptat de Parlament. Din această perspectivă, ingerința are o bază legală formală. Totuși, pentru a satisface exigența constituțională a formulei „prevăzută de lege”, nu este suficientă simpla existență a unui text normativ, ci este necesar ca legea să aibă calitatea cerută de art. 23 și art. 54 din Constituție, adică să fie accesibilă, clară, previzibilă și să conțină garanții suficiente împotriva arbitrariului. Curtea Constituțională a reținut în mod constant că previzibilitatea este îndeplinită atunci când persoana poate prevedea, într-o măsură rezonabilă, consecințele unei conduite, iar legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților, tocmai pentru a oferi protecție adecvată împotriva arbitrariului. În cauza de față, această cerință nu este îndeplinită. **Textul contestat permite procurorului să stabilească „modul și termenul” luării de cunoștință de materialele urmăririi penale atunci când apreciază că persoana „abuzează de situația sa”, însă legea nu definește noțiunea de „abuz”, nu stabilește criterii obiective pentru constatarea lui, nu delimitează intensitatea sau durata restrângerii și nu instituie garanții suficiente împotriva folosirii arbitrare a acestei competențe. O asemenea formulare lasă la discreția procurorului calificarea conduitei apărării și întinderea restrângerii dreptului la studierea dosarului. Or, Curtea Constituțională a statuat expres că o putere discreționară nedelimitată ori insuficient delimitată nu trece testul previzibilității și afectează securitatea juridică. Prin urmare, deși ingerința este prevăzută de o lege în sens formal, ea **nu este prevăzută de o lege care să îndeplinească cerințele constituționale de calitate a legii**, deoarece textul contestat nu este suficient de clar, nu este suficient de previzibil și nu oferă garanții adecvate împotriva arbitrariului. Din această perspectivă, art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM contravine art. 23 din Constituție, coroborat cu art. 26 și art. 54.**

Scopul legitim al ingerinței - Prevederea legală analizată urmărește, aparent, un scop legitim, și anume **asigurarea bunei administrări a justiției și a celerității procedurilor**. Legiuitorul a dorit să prevină tergiversarea examinării cauzelor penale, însă la caz trebuie analizat și calitatea oferirii asistenței juridice. Curtea Constituțională a subliniat că simpla invocare a unui scop legitim nu exonerează legiuitorul de obligația de a reglementa măsura printr-o normă clară, previzibilă și însoțită de garanții suficiente împotriva arbitrariului. Așadar, chiar dacă prevenirea tergiversării și asigurarea celerității procesului penal pot constitui scopuri legitime, modul în care art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM le transpune este deficient, pentru că lasă la aprecierea unilaterală a procurorului calificarea conduitei apărării **drept „abuz”** și, în consecință, permite restrângerea unui drept procesual fundamental fără criterii legale clare și fără garanții suficiente.

2. **Necesitatea și caracterul adecvat al măsurii** - Rămâne de analizat dacă textul contestat instituie o măsură **necesară într-o societate democratică** și proporțională cu scopul urmărit. Totuși, norma criticată are un **caracter absolut**, permițând procurorului să abuzeze de expunerea legislativă. în *Colozzu contra Italiei* (^27) Curtea Europeană a statuat că obiectul și scopul art. 6 din Convenție demonstrează că orice persoană acuzată are **dreptul de a participa la judecarea cauzei sale**.

Chiar presupunând că dispoziția contestată urmărește, în abstract, un scop legitim, aceasta trebuie să mai îndeplinească o condiție esențială: să fie **necesară într-o societate democratică**. Curtea Constituțională a reținut constant că, potrivit art. 54 alin. (2) din Constituție, orice restrângere a exercițiului unui drept trebuie să fie nu doar prevăzută de lege și orientată spre un scop legitim, ci și **necesară și proporțională**. Aceasta presupune existența unei nevoi sociale imperioase, caracterul adecvat al măsurii și alegerea unui mecanism care să afecteze cât mai puțin dreptul fundamental în discuție. Aplicat la prezenta cauză, lipsa necesității este evidentă. Într-un dosar de volum excepțional, cu 18 volume, cu expertize informatice, psihiatrice, medico-legale, acte medicale, acte provenite din Bender/Transnistria, cauze conexe și numeroase mijloace materiale de probă, restrângerea drastică a intervalului de studiere a materialelor nu poate fi calificată drept o măsură necesară într-o societate democratică. Dimpotrivă, într-o asemenea cauză, exigența constituțională impunea maximizarea garanțiilor dreptului la apărare, nu comprimarea lor. Măsura nu a fost una indispensabilă pentru protejarea bunei administrări a justiției, ci una care a afectat substanța dreptului la apărare și a echilibrului procesual.

Directiva 2012/13/UE, art. 7, impune ca accesul la materialele cauzei să fie acordat în timp util, pentru exercitarea efectivă a drepturilor apărării. În același sens, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului subliniază că accesul real la dosar, posibilitatea efectivă de a-1 studia și facilitățile adecvate pentru pregătirea apărării fac parte din garanțiile art. 6 CEDO; restricțiile excesive sau pur formale afectează egalitatea armelor și caracterul echitabil al procedurii. De asemenea, Recomandarea Rec(2000)19 cere procurorului să acționeze corect, imparțial și obiectiv și să respecte egalitatea armelor, (a se vedea pct. 24 și 25).

În aceste condiții, norma contestată eșuează la testul necesității: ea nu demonstrează existența unei nevoi sociale imperioase care să justifice o putere atât de amplă acordată procurorului și nu conține mecanisme suficiente pentru a preveni utilizarea ingerinței într-o manieră excesivă sau abuzivă.

3. **Proporționalitatea ingerinței și respectarea substanței dreptului** - Analizând raportul dintre beneficiul social urmărit (examinarea rapidă a cauzelor penale) și prejudiciul adus drepturilor fundamentale (privarea părții de a fi auzită și de a se apăra), rezultă că măsura legislativă contestată nu păstrează un just echilibru.

Chiar și atunci când o ingerință este prevăzută de lege și urmărește, în abstract, un scop legitim, ea nu poate fi considerată constituțională decât dacă este **proporțională** cu scopul urmărit. Testul proporționalității impune verificarea caracterului adecvat al măsurii, a necesității ei reale și a faptului că autoritatea a recurs la mijlocul cel mai puțin intruziv pentru atingerea scopului legitim.

Curtea Constituțională a reținut în mod constant că orice restrângere a exercițiului unui drept fundamental trebuie să mențină un just echilibru între interesul public urmărit și protecția efectivă a drepturilor individuale, iar ingerința nu poate afecta însăși substanța dreptului.

Norma contestată nu respectă această exigență. Ea permite procurorului, adică părții care exercită acuzarea, să stabilească unilateral modul și termenul luării de cunoștință de materialele urmăririi penale, pe baza unei noțiuni nedefinite de lege — „abuzul”. Or, într-o materie care privește direct exercitarea dreptului la apărare, o asemenea soluție legislativă este excesivă. Legea nu stabilește criterii de intensitate a ingerinței, nu fixează limite minime ori maxime, nu diferențiază între dosare simple și dosare excepțional de voluminoase și nu impune garanții procedurale suficiente care să împiedice transformarea unei excepții în regulă. În aceste condiții, textul oferă procurorului o marjă disproporționat de largă în raport cu scopul declarat al prevenirii tergiversării.

Disproporționalitatea este și mai evidentă prin raportare la structura art. 293 CPP în ansamblu. Regula legală este că termenul de luare de cunoștință cu materialele urmăririi penale **nu poate fi limitat**, iar volumele trebuie prezentate concomitent, astfel încât persoana și apărătorul să poată reveni asupra lor. Această arhitectură normativă arată că legiuitorul a considerat studierea completă a materialelor drept o garanție esențială a apărării. În aceste condiții, excepția de la regulă trebuia reglementată strict, cu criterii clare și garanții puternice. Faptul că excepția este formulată vag și este lăsată la aprecierea procurorului rupe echilibrul intern al normei și face ca ingerința să devină excesivă în raport cu însuși scopul legii.

Rezultă, așadar, **că art. 293 alin. (4) teza a II-a CPP RM** contravine art. 54 din Constituție, coroborat cu art. 20, art. 23 și art. 26, întrucât permite o restrângere disproporționată a dreptului la apărare, fără delimitări legale suficiente și fără garanții adecvate împotriva arbitrariului.

În concluzie consideră că sintagma „Persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa” din art. 293 alin. (4) Cod procedură penală **încalcă prevederile constituționale** ale art. 20 (accesul la justiție - componenta privind procesul echitabil), art. 23 (dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle) și art. 26 (dreptul la apărare), coroborate cu art. 1 alin. (3) (principiul statului de drept) și art. 54 din Constituție.

Astfel solicită apărătorul, Curții Constituționale admiterea excepției și declararea neconstituționalității textului indicat, cu consecința modificării cadrului normativ în sensul garantării plenitudinii dreptului la apărare și a caracterului echitabil al procedurilor la faza de finisare a urmăririi penale.

În ședința de judecată, apărătorul a solicitat admiterea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, anume ce se referă la cuvântul „abuziv”. Luând în considerație că la etapa urmăririi penale acuzatorul de stat a acordat trei zile de a face cunoștință cu 18 volume din materialele cauzei, iar apărarea a solicitat grafic de 7 zile care a fost respins pe motiv că este abuziv. În acest sens nu este prevăzut ce înseamnă termenul abuziv, iar pe acest temei Curtea Constituțională nu s-a expus și a solicitat ca să fie ridicată excepția de neconstituționalitate. Acuzatorul de stat, în ședința de judecată a declarat, că cu sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, apărarea încearcă să tergiverseze examinarea cauzei penale, dat fiind faptul că, timp de trei zile pentru a face cunoștință cu materialele cauzei penale este suficient pentru

116

apărare. Însă cauza penală a fost trimisă spre examinare în instanța de judecată și deja este pe rol a două săptămâni iar până în prezent în instanța de judecată nu a parvenit nici o cerere din partea apărării de a face cunoștință cu materialele cauzei penale. Astfel, reiese că această solicitare este una abuzivă dat fiind faptul că, partea apărării nici nu avea de gând să facă cunoștință cu materialele cauzei penale, din care motiv solicită să fie respinsă.

Ascultând argumentele participanților la proces, analizând cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, instanța de judecată consideră că este întemeiată și necesar a fi admisă, din următoarele considerente:

Conform art. 7 alin. (3) – (3³) din Codul procedură penală, (3) în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora. (3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate. (3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrângere. Instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii. (3³) Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin. (3¹), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.

Instanța reține că, în cadrul ședinței de judecată a fost solicitată sesizarea Curții Constituționale în vederea controlului constituționalității sintagmei „persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa”, prevăzută la art. 293 alin. (4) din Codul de procedură penală.

În această ordine de idei, instanța constată că, norma vizată, și anume la art. 293 alin. (4) din Codul de procedură penală, poate constitui obiect al controlului constituționalității prin prisma art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, iar sesizarea este depusă de un participant la proces.

De asemenea, instanța atestă că, la moment nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate – art. 293 alin. (4) din Codul de procedură penală.

Prin urmare, prin prisma celor enunțate, instanța de judecată găsește necesar de a admite cererea apărătorului BORDENIUC Iurii, care acționează în interesele inculpatului Mitev Dian, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se ridică excepția de neconstituționalitate înaintată de apărătorul BORDENIUC Iurii, pentru controlul constituționalității sintagmei „persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa”, prevăzută la art. 293 alin. (4) din Codul de procedură penală.

În consecință, ținând cont de cele expuse și conducându-se de prevederile art. 7, 342 din Codul de procedură penală, instanța de judecată,

d i s p u n e :

Se admite cererea apărătorului BORDENIUC Iurii, care acționează în interesele inculpatului Mitev Dian, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se ridică excepția de neconstituționalitate înaintată de apărătorul BORDENIUC Iurii, pentru controlul constituționalității sintagmei „persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa”, prevăzută la art. 293 alin. (4) din Codul de procedură penală.

Se remite, conform competenței, Curții Constituționale prezenta încheiere, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate, copia rechizitoriului și sesizarea privind excepția de neconstituționalitate depusă de către apărătorul BORDENIUC Iurii, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării cauzei penale de învinuire a inculpatului **Mitev Dian** în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 166 alin.(2) lit. b), c), art.171 alin.(3) lit. a), b), art.172 alin.(3) lit. a), b), art.206 alin.(3) lit. b/1), e/1), f), art.217 alin.(4) lit. b), art.217/6 alin.(2) lit.c) și art.208/1 din Cod Penal.

Încheierea instanței de judecată este definitivă.

**Președintele ședinței,
Judecător**

Radu Grecu